

Valinnanvapauslaki

Kuntaliiton verkostotapaaminen

31.10.2017

Pekka Järvinen, STM

HALLITUKSEN
REFORMI

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 26/2017

Valinnanvapauslain ongelmakohdat

- Maakunnan oman tuotannon yhtiöittämisvelvollisuus
- Valinnanvapausjärjestelmän voimaantulo ja toimeenpanon vaiheistus
- Julkisen hallintotehtävän siirtoon liittyvät muut tarkentamisvaateet
 - Tehtävärajaus (15 §) eritoten sosiaalihuollon palvelut
 - Asiakassetelijärjestelmä ja henkilökohtaisen budjetin tarkemmat kriteerit (22 ja 25 §)
 - Alihankintamahdollisuuksien tarkemmat kriteerit (38 §) (subdelegointiongelmat)
- Korvausjärjestelmään liittyvät asetuksenantomahdollisuudet
- Pilotoinnin kriteerit

Hallituksen linjaukset PeV lausunnon johdosta

- Uudistuksen voimaantuloa lykätään vuodella
- Lakiesityksiin tehdään PeVL edellyttämät muutokset
- Valinnanvapauslaista valmistellaan kokonaan uusi HE
- Valmistelu virkatyönä
- Muiden lakien muutokset tehdään valiokuntakäsittelyjen yhteydessä
- PeVL mukaisesti maakunta-, sote- ja valinnanvapauslait käsitellään eduskunnassa yhdessä

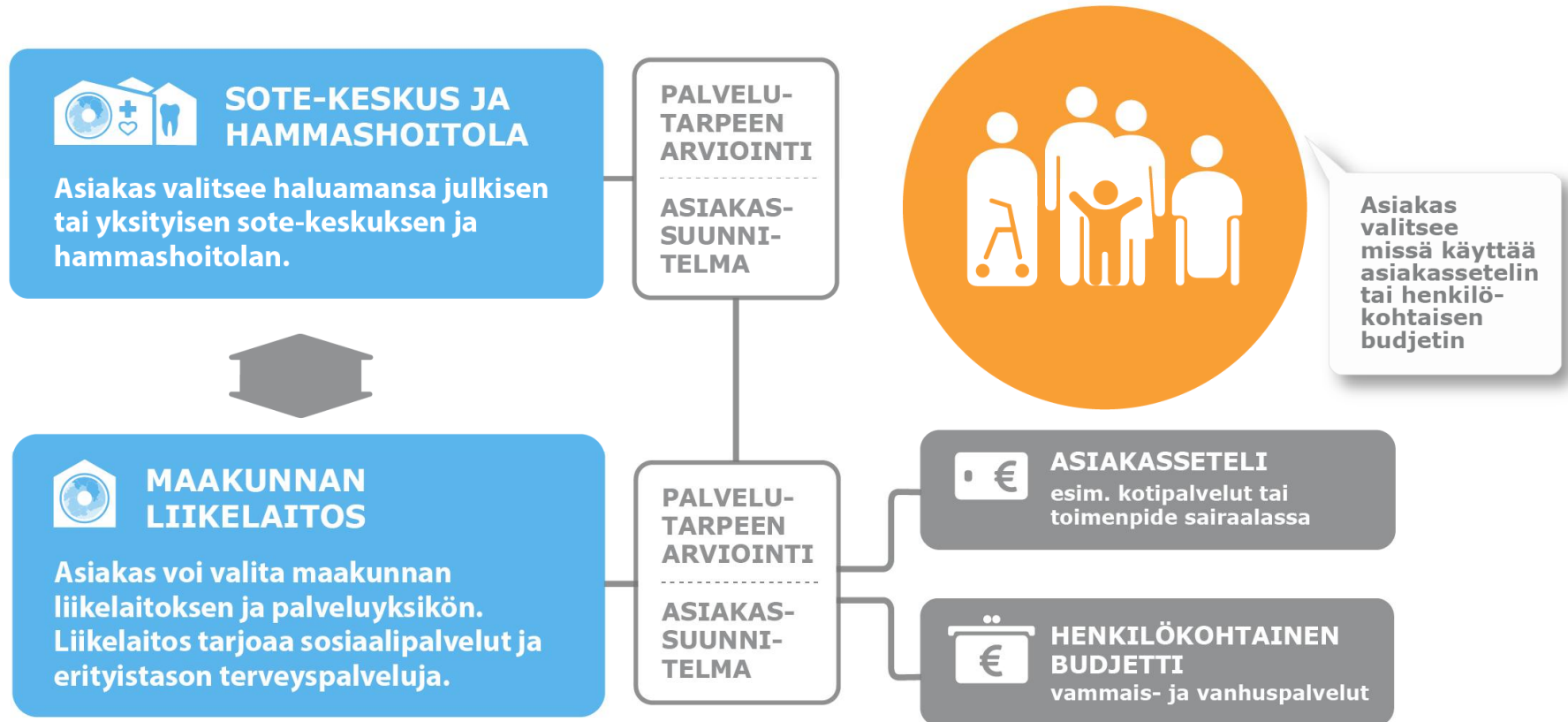
Keskeiset muutokset perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella

Muun muassa:

- Maakunnan ei ole pakko yhtiöittää omia sote-keskuksia ja suunhoidon yksiköitä:
 - Maakunnan liikelaitoksella tulee olla oma sote-keskus ja suunhoidon yksikkö
 - Voivat olla samassa liikelaitoksessa muiden palvelujen kanssa tai niitä varten voi olla erillisiä liikelaitoksia
- Valinnanvapausjärjestelmä tulee voimaan vaiheittain vuodesta 2020 alkaen
- Sote-keskuksen palveluvalikoimaa on muutettu, mm. päätöstä edellyttävät sosiaalipalvelut maakunnan liikelaitoksen vastuulla
- Asiakassetelin voi antaa vain maakunnan liikelaitos, asiakassetelisäätelyä tarkennettu

VALINNANVAPAUDEN KULMAKIVET

STM 24/10/2017

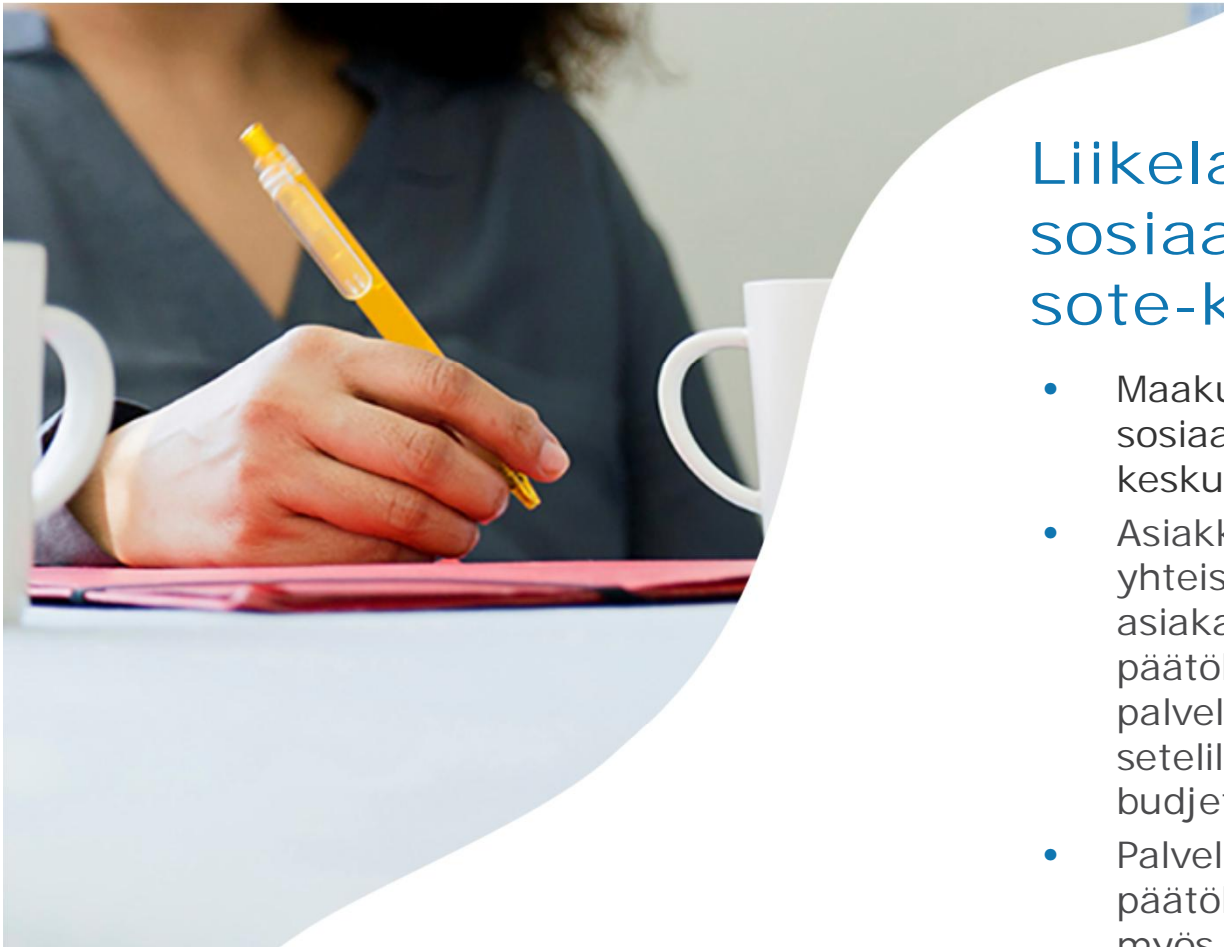
Sote-keskuksen valinta

- Sosiaali- ja terveyskeskukset aloittavat toimintansa 1.1.2021.
- Asukas voi valita haluamansa julkisen tai yksityisen sote-keskuksen. Valinnan voi tehdä 1.10.2020 alkaen. Valintaan sitoudutaan puoleksi vuodeksi.
- Jos asukas ei valitse itse sote-keskusta, hänet listataan liikelaitoksen sote-keskuksen asiakkaaksi. Asiakas voi kuitenkin halutessaan vaihtaa sote-keskusta.
- Jos asukas ei ole valinnut sote-keskusta vuoden 2023 alkuun mennessä, hänestä tulee parhaiten saavutettavissa olevan sote-keskuksen asiakas.

Sote-keskuksen palvelut

- Terveysneuvonta, hoitajan ja lääkärin palvelut, sosiaalihuollon ammattihenkilön ohjaus ja neuvonta.
- 1.1.2022 alkaen ainakin sisätautien, lastentautien, geriatrian ja silmätautien erikoislääkärien palveluja.
- Palvelut ja maksut ovat kaikissa sote-keskuksissa samat.
- Sote-keskus ei myönnä asiakaseteleitä.
- Sote-keskus vastaa aina asiakkaan palvelujen kokonaisuudesta, vaikka se käyttäisi osassa palvelujaan alihankkijoita.

Liikelaitoksen sosiaalipalvelut sote-keskuksessa

- Maakunnan pitää jalkauttaa sosiaalihuollon osaamista sote-keskusten tueksi.
- Asiakkaan palvelutarpeen arviointi yhteistyössä sote-keskuksen kanssa, asiakassuunnitelman laadinta ja päätökset muista kuin sote-keskuksen palveluista, ml. palvelut asiakas-setelillä ja henkilökohtaisella budjetilla.
- Palvelutarpeen arvioinnissa ja päätöksenteossa voidaan hyödyntää myös digitaalisia palveluja.

Hammashoitolan valinta

- Hammashoitolat aloittavat toimintansa 1.1.2022.
 - Asiakas voi valita haluamansa julkisen tai yksityisen suunhoidon yksikön. Valinnan voi tehdä 1.10.2021 alkaen. Valintaan sitoudutaan puoleksi vuodeksi.
- Jos asiakas ei ole tehnyt valintaa, hänen tietonsa kerätään maakunnan liikelaitoksen tietoihin, mutta häntä ei listata minkään hammashoitolan asiakkaaksi.
- Jos asiakas ei ole valinnut hammashoitolaan ennen 1.1.2024, hän saa vuoden 2024 alusta suunhoidon palvelut parhaiten saavutettavissa olevasta hammashoitolasta.

Maakunnan liikelaitoksen palvelut

- Maakunnan liikelaitos tuottaa sote-keskusten ja hammashoidon palvelujen lisäksi ne palvelut, joita ei saa sote-keskuksesta tai hammashoitolasta.
 - Mm. kaikki sosiaalipalvelut, erikoissairaanhoido, neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto
- Asiakas voi valita liikelaitoksen koko maasta ja sen palveluyksikön. Palveluyksiköitä voivat olla esimerkiksi sairaalat ja sosiaaliasemat.
- Maakunnan liikelaitos arvioi osaltaan asiakkaan palvelutarpeen ja tekee tarvittaessa asiakassuunnitelman.
- Asiakas voi saada asiakassetelin tai henkilökohtaisen budjetin, jolla hankkii tarvitsemiaan palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Mikä on asiakasseteli?

Asiakas voi saada maakunnan liikelaitokselta asiakassetelin palvelun hankkimiseen yksityiseltä tuottajalta. Maakunnan liikelaitos arvioi ensin palvelutarpeen. Jos asiakas ei halua asiakasseteliä, hän saa palvelut liikelaitoksesta tai muulla tavoin ostopalveluna.

- Asiakassetelillä saa laissa määrättyjä ja maakunnan päättämiä palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Asiakas voi valita maakunnan hyväksymän palveluntuottajan mistä tahansa maakunnasta.
- Asiakasmaksu on sama samasta palvelusta ja sen perii maakunta, ei palveluntuottaja.
- Maakunnan liikelaitos vastaa asiakkaan palvelujen kokonaisuudesta, laadusta ja kustannuksista.
- Asiakasseteli otetaan käyttöön laissa määritellyissä palveluissa ja muissa maakunnan päättämissä palveluissa (esim. kotipalvelu, kotihoito, asumispalvelut, sosiaalinen kuntoutus, tietyt kirurgiset toimenpiteet).

Yksilölliset palvelut henkilökohtaisella budjetilla

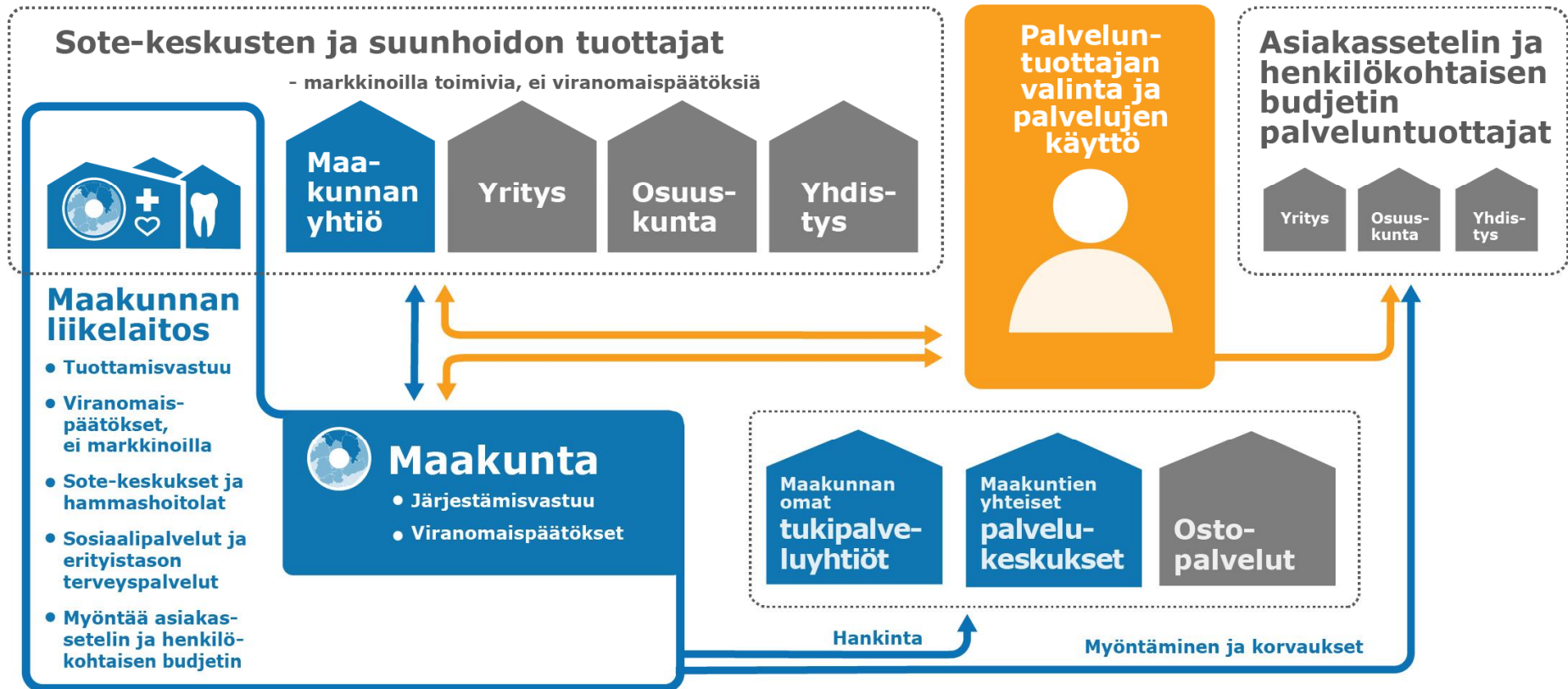
Henkilökohtaisella budjetilla voi valita palveluntuottajaksi järjestön tai yrityksen ja vaikuttaa palvelun sisältöön.

- Budjettia saa käyttää asiakassuunnitelman mukaisissa palveluissa ja suunnitelmassa määriteltyjen sisältöjen puitteissa. Asiakas voi itse päättää, mistä hankkii palvelut ja minkälainen apu tai tuki auttaa juuri häntä parhaiten.
- Maakunnalla on velvollisuus ottaa henkilökohtainen budjetti käyttöön vanhus- ja vammaispalvelujen asiakkaille, joilla on pitkäaikaista ja laaja-alaista avun tarvetta ja jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa.
- Maakunta maksaa suoraan palveluntuottajalle henkilökohtaisen budjetin mukaiset korvaukset. Asiakkaan tilille ei siis siirry rahaa.

JULKISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUJEN TUOTANNON RAKENNE

STM 23/10/2017

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUS

Pienet ja keskisuuret tuottajat

- Sote-keskus voi täydentää omaa palvelutuotantoaan ostamalla palveluja pieniltä ja mikroyrityksiltä.
- Yrityksen voivat toimia sote-keskuksena myös yhteistyösopimusten tai yhteisen yrityksen kautta (esim. osuuskunta).
- PK- ja mikroyrityksillä on hyvät edellytykset toimia asiakassetelipalvelujen ja henkilökohtaisen budjetin palvelujen tuottajina.
- Myös maakunnan liikelaitos voi hankkia palvelutuotantoa yrityksiltä ostopalveluina.
- PK- ja mikroyrityksillä on jatkossakin mahdollisuus tuottaa tukipalveluja maakunnassa toimiville palveluntuottajille (esim. siivous, ruokahuolto).

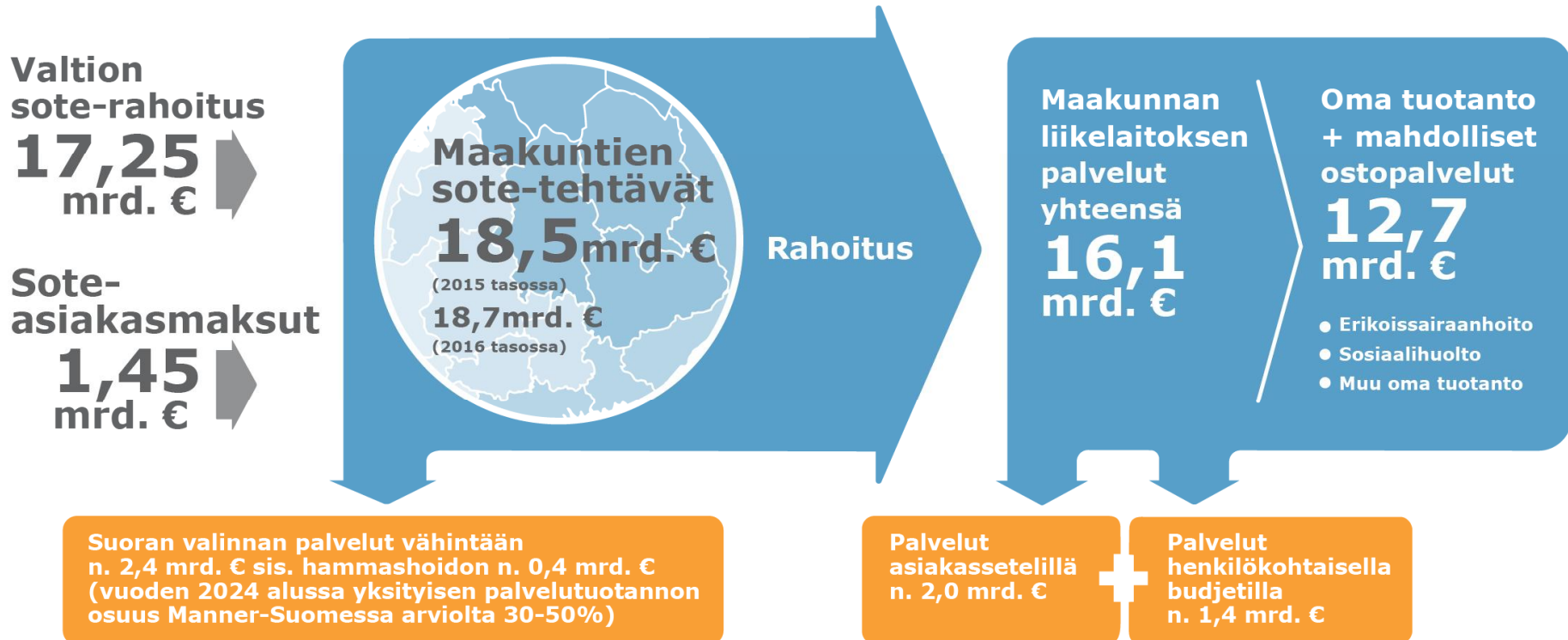
Julkisten ja yksityisten palveluntuottajien vertailtavuus

Vertailtavuutta on pyritty säätämään mm. seuraavin tavoin:

- Molemmilla on lähtökohtaisesti samat tehtävät (18 §)
- Ehdot ovat samat ja ehdot päätetään hallintopäätöksessä. Ehtojen on oltava yhdenmukaisia (42 §) sekä tasapuolisia ja suhteellisuusperiaatteen mukaisia (44 §)
- Korvausperusteet ovat samat (7 luku)
- Maakunnan liikelaitoksesta sote-keskukselle myytävät sisäiset palvelut tai palvelukeskuksien palvelut on hinnoiteltava markkinaperusteisesti (61 §)
- Molempien on noudatettava hallinnon yleislakeja (3 §)
- Suoran valinnan palvelut on kirjanpidollisesti eriytettävä (56-57 §) tai niitä varten on perustettava erillinen liikelaitos tai liikelaitoksia (16 §)
- Suoran valinnan palveluntuottajien velvoitteet ovat samat (54 §)
- Rikosoikeudellinen ja vahingonkorvausvastuovelvoitteet ovat samat (74 §)

ARVIO VUOTUISISTA SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLLON RAHAVIRROISTA

STM 18/10/2017

SOTE-PALVELUJEN KOKONAI SUUS (MILJ. €, ARVIO 9.10.2017)

	Kokonaisuus	HE 47 maakunnan liikelaitoksen tuotanto	Uusi malli maakunnan liikelaitoksen tuotanto	HE 47 valinnan-vapaus-markkina	Uusi malli valinnan-vapaus-markkina
Sosiaalihuolto	7 720	4 900	5 000*	2 860	2 700
Terveydenhuolto	10 700	7 700	7 650**	2 960	3 050***
Ympäristö-terveydenhuolto	80	80	80	0	0
Yhteensä	18 500	12 680	12 750	5 820	5 750

*josta ostopalveluja vuonna 2015 n. 1 500 m€

**josta ostopalveluja vuonna 2015 n. 100 m€

***liikelaitoksen suoran valinnan palveluissa ostopalveluja arviolta n. 200 m€

VALINNANVAPAAUSMARKKINA (MILJ. €, ARVIO 9.10.2017)

	HE 47	Muutokset, huomiot, oletukset	Uusi arvio
Sote-keskus	2 480	Sote-kekuksen palveluvalikoiman muutokset: <ul style="list-style-type: none"> Poistuvia palveluita sosiaalipalvelut lukuun ottamatta neuvontaa, kotisairaanhoido ja ei-välttämättömät apuvälineet (vaikutus -680 m€) Lisäyksenä muiden kuin yleislääketieteen alaan kuuvluvien terveydenhuollon ammattihenkilöiden konsultaatioita- ja avovastaanottopalveluita. (+200 m€) 	2 000
Suunhoidon yksikkö	320	Määräraha-arvioon lisätty kiireellisen hoidon kustannuksia (+30 m€)	350
Asiakasseteli	1 600	Muutoksia asiakassetelin soveltuvuuteen terveydenhuollon palveluihin: lisäystä psykiatrian avohoitoon, vähennystä päiväkirurgiaan (ei nettovaikutusta arvioon) Muutoksia asiakassetelin soveltuvuuteen sosiaalihuollon palveluihin: lisäystä ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asumispalveluihin, vähennystä kotihoidon palveluihin (+200m€) Hallintokulujen tilastoinnin muutos on kasvattanut erän arvoa. (+100m€) 24 § uuden muotoilun velvoittavuus. (+100m€)	2 000
Henkilökohtainen budjetti	1 400+	Julkisen vallan käyttöä sisältävien palvelujen poisjäämisen vaikutuksen on oletettu olevan enemmän hallinnollinen kysymys, eikä juurikaan vaikuta palveluihin käytettäviin määrärahoihin. Tämä summa on vähimmäisarvio.	1 400+
Yhteensä	5 800		5 750

Voimaantulo vaiheittain

- Sote-järjestämislain ja valinnanvapauslain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020. Vastuu sote-palvelujen järjestämisestä siirtyisi kunnilta maakunnille.
- Henkilökohtainen budjetti tulisi käyttöön 1.1.2020.
- Asiakasseteli olisi otettava käyttöön viimeistään 1.7.2020.
 - Maakunnan olisi otettava asiakasseteli käyttöön tietyissä erikoissairaanhoidoa koskevissa palveluissa viimeistään 1.1.2022.
- Sote-keskukset aloittaisivat toimintansa 1.1.2021.
- Suunhoidon yksiköt aloittaisivat toimintansa 1.1.2022.

SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN AIKATAULU

STM 05 / 05 / 2017

